

**KTH Arkitektur
och samhällsbyggnad**

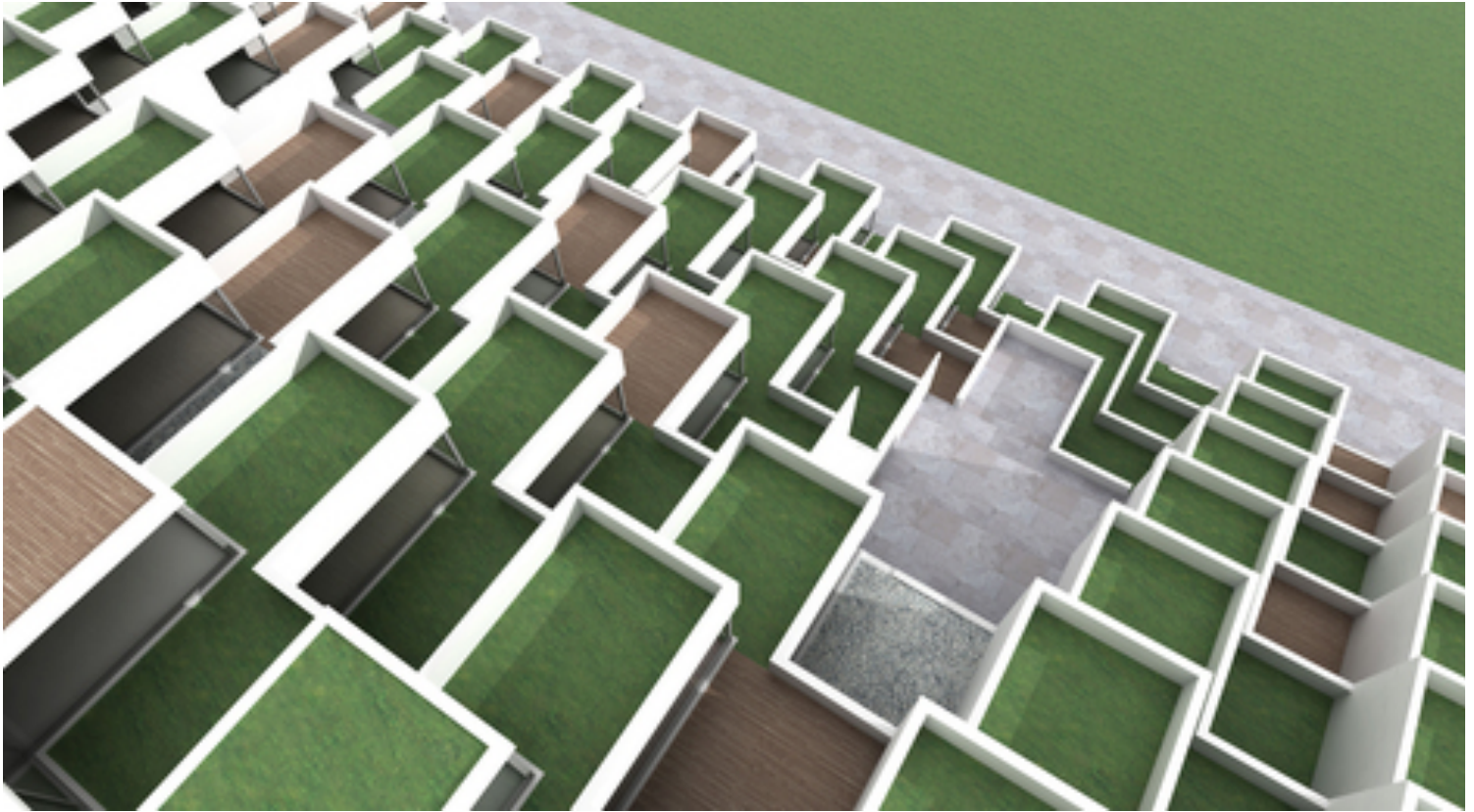
Författade: Mariam Jerjis
E-post: mariam-jerjis@hotmail.com

European

Examinator/ handledare:
Magnus Rönn, Docent
Arkitekturskolan

UPPSATS I FORT- OCH VIDAREUTBILDNINGSKURSEN:
Att tävla i arkitektur och stadsbyggnad, AD249V, 7.5 hp
Arkitekturskolan, Kungliga Tekniska Högskolan, KTH, Stockholm, VT 2014

European

Mariam Jerjis
2014

Civilingenjörsexamen
Arkitektur

Att tävla i arkitektur och stadsbyggnad
Kungliga Tekniska högskolan
Stockholm

Förord

”Europan är en sammanslutning av 16 europeiska länder, med uppgift att arrangera arkitekttävlingar för unga arkitekter. Initiativet kommer från Frankrike där bostadsdepartementet sedan 70-talet haft ett program för att stimulera ny arkitektur, PAN (Programme Architecture Nouvelle), vilket sedan 1988 utvidgats till European - en breddkulturell plattform för utbyte av idéer och forskningsresultat mellan arkitekter från olika delar av Europa. European Sverige drivs genom Unit Arkitektur AB på uppdrag av Sveriges Arkitekter.”

Detta arbete omfattar 2,5 högskolepoäng och utförs som avslutande moment på kursen Att tävla i arkitektur och stadsbyggnad på Arkitektur skolan tillhörande Kungliga Tekniska högskolan i Stockholm.

Idén om att fördjupa sig i tävlingen European kom till när jag fick reda på att denna tävling har upprepats i flera år med cirka 17 deltagande länder från hela Europa. Detta fann jag både mycket intressant och sällsynt, därmed växte frågeställningar fram såsom vad som gör att våra samhällen behöver denna typ av tävlingar och vad arkitekttävlingar i allmänhet kan bidra med i utvecklingen av våra städer.

Abstract

Bakgrund

Enligt Sveriges Arkitekter är Europan världens största återkommande arkitekttävling för arkitekter under 40 år. Syftet med tävlingen är att få nya idéer inom stadsbyggande och arkitektur. Första tävlingen invigdes 1989 och avslutades två år efter, därpå har ytterligare 12 tävlingar förekommit under åren. Just nu är Europan 13 igång.

Det är intressant hur man kan finna koppling mellan arkitekt tävlingar och aktuella samhällsfrågor. Dagens tävlingar, därmed Europan, sätter stor fokus på frågor om miljö och hållbarhet och inkluderar begrepp såsom öppenhet, mångfald och identitet. Detta syns på bland annat temat för de tre senaste Europan tävlingar där den anpassningsbara staden och arkitektur för hållbara städer står i fokus!

Syfte och mål

Denna rapport kommer att berätta om vad tävlingen Europan innebär, det vill säga om bland annat tävlingens bakgrund och syfte samt vilka regler som gäller för just denna tävling. Rapporten sätter även fokus på vad tävlingen har haft för påverkan på våra städer, både dagens och framtidens.

Syftet med arbetet är att fördjupa sig i tävlingen Europan, gällande allt från förekomsten av idén och orsaken till varför just denna tävling har kunnat upprepas i flera år. Det är även intressant att studera skillnaden, om det finns någon, mellan tävlingar som hölls för flera år sedan och tävlingar som har hållits de senaste åren. Finns det till exempel några skillnader i typ av uppdrag, syfte med uppdrag och bedömning av resultat?

Frågeställningar

De frågeställningar som besvaras i rapporten och därmed har varit i grund till arbetet delas i två kategorier. Ena delen behandlar tävlingen i sig, det vill säga vad Europan är för sorts tävling, vad som är speciellt med tävlingen och vad är det som gjort den så uppmärksammad.

I andra delen jämförs de olika Europan tävlingarna utifrån uppdrag, syfte med uppdrag etcetera. Här läggs mest fokus på kopplingen mellan uppdrag och tid/ år som tävlingen ägde rum. Jämförelsen har i syfte att visa vilka frågor, ämnen och problematiksområden som har påverkat och styrt tävlingsinriktningen. Därmed har Europan tävlingarna fungerat som en sorts lösning till aktuella samhällsproblem genom åren.

Nyckelbegrepp: Europan, framtidens städer, tävling, hållbarhet.

Innehållsförteckning

INLEDNING	6
Bakgrund	6
Syfte och mål	6
Frågeställningar	6
Metodbeskrivning	7
Litteraturstudier	7
Avgränsningar	7
TEORI OCH EMPIRI	8
Europas 1 - 13	8
Jämförelse mellan Europas 7 och Europas11	12
Europa 7	12
Bakgrund	12
Tema	12
Ett av vinnande förslagen i svensk tomt	13
Göteborg – Gårdsten	13
Europa 11	15
Bakgrund	15
Tema	15
Ett av vinnande förslagen i svensk tomt	15
Norrköping	15
Jämförelse mellan Europas 7 och Europas 11	17
RESULTAT	18
SLUTSATS	19
REFERENS- OCH LITTERATURLISTA	21
Böcker	21
Websidor/ Internetkällor	21

Inledning

Bakgrund

1988 startades European i Frankrike som ett europeiskt nätverk. Syftet med tävlingen var att stimulera nytänkande inom arkitektur och stadsplanering. Man bestämde sig för att introducera en återkommande internationell tävling för arkitekter under 40 år för att främja nytänkande och kreativa lösningar från unga arkitekter där många ännu inte är etablerade och därmed erbjuda denna enorma möjlighet som har resulterat i flera kreativa lösningar och öppnat för alternativa idéer och strategier. Detta har varit extra viktigt för ett land som Sverige där allmänna arkitektävlingar inte är så vanliga, särskilt inte inom stadsbyggnadsuppdrag. Därmed har European kunna fungera som ett experiment fält för de unga arkitekterna som har haft svårt att etablera sig i branschen. European har, samtidigt som den har bidragit med flera idéer som i många fall lett till offentliga debatter kring städernas utveckling, fungerat som experiment för de unga arkitekter som deltagit i tävlingen.

Sverige började sin deltagande under den andra tävlingsomgången 1991 och sedan dess har Sverige ställt upp med totalt 28 tävlingsområden i 25 svenska städer. Detta bidrog till att det totalt lockades närmare tusen projekt från unga arkitekter och planerare runt om i hela världen. Syftet med European, förutom att stimulera nytänkande och skaparförmåga, blev att hitta nya stadsbyggnadsidéer som ska kunna resultera i genomförda arkitekturprojekt. Förutsättningar som erbjuds i European är anses vanligtvis unika och friare än i andra arkitektävlingar, detta för att främja nytänkande och diskussion.

Syfte och mål

Målet med arbetet är att få bredare perspektiv vad gäller hela tävlingen i stort. Därefter kommer tävlingen att behandlas utifrån de olika tävlingar som har upprepas, med fokus på uppdragen som ägde rum i Sverige. Rapporten sätter även fokus på vad tävlingen har haft för påverkan på våra städer, både dagens och framtidens.

Syftet med arbetet är att fördjupa sig i tävlingen European, gällande allt från förekomsten av idén och orsaken till varför just denna tävling har kunnat upprepas i flera år. Det är även intressant att studera skillnaden, om det finns någon, mellan tävlingar som hölls för flera år sedan och tävlingar som har hållits de senaste åren. Finns det till exempel några skillnader i typ av uppdrag, syfte med uppdrag och bedömning av resultat?

Frågeställningar

- Vad är European?
- Vad är det som är särskilt med tävlingen och vad är anledningen till att den har kunnat upprepas i flera år?
- Varför är tävlingen riktad endast mot unga arkitekter?
- Finns det några skillnader i uppdragen och syftet med uppdragen mellan tävlingar som hölls för tio år sedan och tävlingar som har hållits under de senaste fem åren?

Metodbeskrivning

Litteraturstudier

Metoden som använts i denna rapport är litteraturstudier samt egna reflektioner över resultatet som fås fram. De två störta källor som har använts är Sveriges Arkitekters-, European Europe och European Sveriges hemsidor.

Först samlades fakta om vad tävlingen innebär och syftet med uppdragen samt varför tävlingen har kunnat/ behövt återkomma varje eller vartannat år. Det var även intressant att ta reda på varför tävlingen riktades mot unga arkitekter under 40 år och om detta villkor har varit till hjälp eller istället påverkat tävlingen negativt.

Data samlades in från alla tävlingar som har hållits under åren, det vill säga European 1 – 13. Bland annat tema och syfte med tävlingen samt antal deltagande länder etcetera. De fakta studerades och analyserades där jämförelsen och kopplingen mellan tävlingsuppdragen över tid stod i fokus

Till sist samlas information in som sedan studeras och jämförs om European 7 och European 11. Syftet med detta var att se skillnaden i tema, uppdrag och resultat över tid. Både resultaten som jämförs är vinnande förslag i svensk tomt. European 7 och European 11 valdes som material till jämförelsen då tidsskillnaden ansågs tillräcklig för att studien om tävlingsmål i koppling till tidsproblematik skulle kunna utföras. Både tävlingarna hade tillgängligt material vilket möjliggjorde studien.

Avgränsningar

Rapporten behandlar teman som gällde för hela Europa över tid. Dock har större delen av den information som gäller enstaka tävlingar och visas i denna rapport hämtats från tävlingsförslag ägnade åt European Sverige.

Teori och empiri

Tävlingen har återkommit 12 gången sedan den invigdes 1989. Nedan nämns bland annat temat för alla säsonger av European samt antal deltagande länder för varje säsong. Största delen av fakta som står under denna del av rapporten har European Europe internationella hemsida och European Sveriges hemsida som källa. Teorin i nedanstående studie motsvarar de bakomliggande målen för tävlingarna.

European 1 - 13

Materialet nedan beskriver bland annat syfte, tema och tidsproblematik för European tävlingarna 1-13. Detta för att få en översikt över tävlingarna i följd samt ett helhetsperspektiv av hur European och samhällsbehoven har hand i hand under åren.

- **European 1: Utveckling av livsstilar och bostadsarkitektur. 9 deltagande länder**

Syftet med temat var att ge möjlighet att ompröva dagens hem och försöka att tänka inom nya banor som bör anpassas till alla förändringar som står ovan. Temat uppmanar att pröva på nya sätt för morgondagens europeiska hem.

Tävlingen debatterade frågor såsom hur vi idag lever i Europa samt de vanligaste förändringarna och skillnaderna som märks från land till land i Europa. Därmed vilka sätt dessa förändringar beror på de traditionella familjestrukturerna i ett land, kvinnans roll i samhället, den nya typen av vardagen i samband med de nya arbetsrelationerna, den ökande betoningen på människan och sin komfort samt tekniken som är under ständig utvecklig och dess påverkan på våra hem, samhällen och därmed städer.

- **European 2: Att leva i staden, återanpassning av urbana platser. 11 deltagande länder**

Syftet med European 2 är att hitta möjligheterna till att återanpassa den urbana staden till dagens samhälle med nya strategier där livsmiljö spelar stor roll omständigheterna dominerande roll. Detta genom att utveckla nya platser eller vidareutveckla befintliga platser genom att på nytt bedöma den övergripande utvecklingen av hela området i staden och integrera de nya kraven som uppstått som följd av mångfalden och den nya dominerande livsstilen. Målet var också att ta fram processer och genomförbara förslag som är anpassade till den urbana verkligheten idag.

Något som konstaterades under och efter tävlingen är att det är viktigt att använda de utrymmen som finns för att bygga ut städer. Det innebär även att återanvända mark som inte längre behövs för sitt ursprungliga ändamål samt förfallna och övergivna områden. De flesta platser som föreslogs för de tävlande i European 2 var känsliga platser som skulle kunna återutnyttjas på ett bättre sätt och därmed spela en avgörande roll i stadsutvecklingen.

- **Europan 3: Hemma i staden, urbaniserade bostadsområden. 10 deltagande länder**

Målet med temat för det tredje mötet i Europan blev att konstruera det urbaniserade bostadsområdet där fokus satts på individen och den livsstil som började dominera i hemmet. Detta samtidigt som det var fokus på bebyggelsen av nya urbana platser under omvandling som behandlades i Europan 2.

Debatten som tävlingen gav upphov till handlade mest om hur de befintliga bostadsområdena borde utvecklas för att gå hand i hand med utvecklingen av staden. Detta inkluderade allt från arkitektur till livsstil som numera påverkades av hemmet, arbetet och fritiden. Det handlade även om att förena stadens offentliga och privata utrymmen samt att anpassa dessa till människans behov.

- **Europan 4: Att konstruera staden på staden, omvandla samtida urbana platser. 13 deltagande länder**

Europan 4 hade i mål att uppmana de unga europeiska arkitekterna till konsten att utveckla befintliga städer samtidigt som man utnyttjar de historiska och kulturella resurser som finns och stärka staden/ stadsdelens identitet och själ. Tävlingen handlar om den befintliga staden som präglas av sin identitet samtidigt som den ”tvingas” genomgå sociala och ekonomiska omvandlingar. Det finns stort fokus på oväsentliga områden på stadskärnor som enligt Europan 4 bör ses över och omvandlas för att passa in i den urbana staden.

Det nämns tre metoder som kan tillämpas för att uppnå målen:

- Renovering och omstrukturering av det befintliga i samband med skapande av nya förbindelser
- Förtätning av utrymmen samtidigt som man utvecklar naturen som ett nytt offentligt rum
- Skapande av nya kommersiella och kulturella centrum och offentliga mötesplatser

- **Europan 5: De nya bostadslandskapen, resor och närhet. 12 deltagande länder**

Tävlingens mål var att utforska stadsrummet i europeiska städer och deras transportnät. Här diskuteras hur man åter kan sammanföra dessa mellanrum och omvandla de till lämpliga bostadsområden, hur man kan uppfinna nya former av stadslandskap samt hur man kan skapa nya delar i pusslet av stadens befintliga struktur genom rätt arkitektur och stadsplanering.

Utvecklingen av europeiska städer under de senaste femtio åren har fört med sig en större konsumtion av stora markområden samt gett upphov till utveckling av nya områden/ stadsdelar med tillhörande infrastruktur. Många av dessa områden som tillkom i senare tid placerades i utkanten av den stora staden. Mellan dessa utkanter bildades så småningom tomrum och dåligt utnyttjade utrymmen såsom obesädd åkermark, det bildades stadsmark vars ursprungliga funktion hade blivit föråldrade. Detta gav upphov till en stad bestående av övergivna mellanrum där urbaniseringen fick en negativ riktning.

- **Europan 6: Mellan städerna, arkitektonisk dynamik och ny urbanitet. 15**

deltagande länder

Europas 6 föreslår att utforska staden för att upptäcka möjligheterna i platsens dolda identiteter och därmed utnyttja de befintliga resurserna för att förstärka stadens identitet och karaktär i kommande städer.

Europeiska städer består oftast av flera mindre utspridda stadsdelar, där storstaden med större arv och historiskt värde utgör kärnan. Detta resulterades av stadsutvecklingen som pågick fram till mitten av 20-talet. Det finns även de moderna områdena som bildades på 1960-talet till 1980-talet där man satsade på att bygga intill varandra urbana stadsdelar eller utspridda bland nätverk.

- **Europas 7: *Utmana förorten, urban intensitet och bostadsmångfald*. 17 deltagande länder**

Europas 7 syftar på att ta itu med frågan om hur vi kan förvandla den utspridda staden till en hållbar stad med dess grunder i de nya sociala, kulturella, ekonomiska och ekologiska krav som är under ständig utveckling.

Dagens städer kan upplevas som delade och splittrade på grund av den ökande användningen av bilen, utveckling av flertal köpcentrum, ökning av antalet fritidsanläggningar samt utvidgning av verksamheter vilket medför att vi alltmer får en splittrad stad. Detta gäller allt från stadens gestaltning och arkitektur till stadens identitet och själ. Europas 7 har i syfte att hitta möjligheter i dessa områden där omorganisation och återupplivning av den traditionella planeringen kan vara en lösning, samt genom att förbinda utvecklingsarbetet med de utmaningar som ställs för **hållbara städer**.

- **Europas 8: *Europeisk urbanitet och strategiska projekt*. 16 deltagande länder**

Europas 8 och europeisk urbanitet uppmanade samarbeten med de kommuner och stadsutvecklare i arrangörsländerna, lika mycket som det krävs nya kompetenser i planeringen såsom kompetens från designers. Urbanitet definieras nu både som ett kollektivt sätt att uppleva staden och dess funktioner samt som viljan att planera om det offentliga rummet för att uppmuntra människor att träffas på mötesplatser såsom torgar, parker och andra offentliga utrymmen.

Det finns två trender i dagens samhälle som nästan motsäger varandra. Den ena är viljan att föra samman människor i alla förhållanden och alla ursprung. Det pratas mycket om mångfald och öppenhet i samband med utvecklingen av staden. Samtidigt som trenden mot individualiseringen och sökandet efter självständighet ökar. Därmed bör planeringen ske med hänsyn till både dessa faktorer, det vill säga att skapa stad där samhällslivet är tillgängligt samtidigt som man försöker bevara integriteten.

- **Europas 9: *Europeisk urbanitet, den hållbara staden och nya offentliga rum*. 17 deltagande länder**

Europas 9 hade i mål att studera begrepp som uterummet och offentliga rummet samt att definiera vad som hör till dessa begrepp. Urbanitet kan definieras som ett gemensamt sätt att uppleva staden och dess funktioner, och även som en föreställning om stadsrummet som uppmuntrar till möten mellan människor på offentliga platser: det offentliga rummet.

Men vart ska det offentliga rummet börja och sluta? Och Vad är det för utrymmen som hör till begreppet ”offentliga rum”? kollektiva utrymmen av gemensamt intresse såsom köpcentra, stationer och flygplatser till offentliga platser?

Det konstaterades att enligt det urbana grund tänket är det offentliga rummet den rumsliga omvandlingen som tar hänsyn till miljön och integrerar de hållbara dimensionerna.

- **Europas 10: Europeisk urbanitet, att uppfinna urbanitet. 16 deltagande länder**
Europa 10 har i avsikt att få fram en diskussion om offentlig och privat utrymme och att förena arkitektur och urbanism: Att skapa urbanism med ”arkitektur”

Den främsta uppgiften som arkitekter, landskapsplanerare och designer har nu är att bidra till den urbana karaktären i staden. Urban karaktär är numera relaterat till landskapet, där element som vatten, luft och vegetation är några av de element som informerar stämningen på en plats och därmed en känsla av platsen. Denna känsla av offentliga platser upplevs från en mängd olika synvinklar som nu bör studeras för att kunna uppnå målet om den hållbara staden.

Hållbarheten är en nödvändighet som konsekvens av den ökande medvetenheten och beroendet av hela planeten. Därmed måste den moderna Europa staden följa principerna för hållbar utveckling.

- **Europa 11: Samband mellan platser och livsstilar, arkitektur för hållbara städer. 14 deltagande länder**

Målet av tävlingen Europa 11 blev därför god kvalitet i planeringen med fokus på hållbarhet samt skapande av förutsättningar för utveckling av mänsklig kompetens i miljö frågor. Att tänka hållbart har nu blivit en strategisk faktor, eftersom det kan förbättra de ekonomiska, sociala och kulturella attraktionerna av en region, stad eller tätort. En hållbar stadsdel är även en plats som präglas av identitet och karaktär.

Europa 11 äger rum under förhållanden präglade av ett starkt engagemang bland europeiska städer till mycket hårda och krävande miljömål. Efter Köpenhamn klimattoppmötet 2009 blev kommunerna medvetna om vikten av vad de gör vid sidan av staten för att begränsa utsläppen av växthusgaser, styra energiförbrukningen och hantera (eller bevara) sällsynta och icke förnybara resurser som vatten samt minska föroreningar av olika slag. Som en allmän regel bör alla försöka uppnå större självständighet, i både mat och energi. Viljan att utveckla samhällliga lösningar i syfte att uppmuntra varje medborgare att anta en eko - ansvarig livsstil. Denna geopolitiska oro måste återspeglas i utformningen av stadsrummet i den urbana och arkitektoniska skalan.

- **Europa 12: Den anpassningsbara staden. 16 deltagande länder**
Europa 12 föreslår att undersöka frågan om tid för att göra staden mer anpassningsbar. Bland annat behandlas ämnen som kollektivtrafik och flexibla byggnader som kan anpassa sig efter samhällets behov med enkla medel.

Europas städer är engagerade i en radikal förändring där de snabbt måste minska sina ekologiska fotavtryck för att hjälpa till att lösa energikrisen, bekämpa växthuseffekten och bevara icke förnybara resurser. Denna omvandling gäller både deras formgivning och energiförbrukning och är i hög grad beroende av de levnadssätt som staden erbjuder. För att uppnå alla dessa förändringar och mål måste det tänkas ut snabbt.

Anpassningsförmåga är kvaliteten hos en plats/byggnad som lätt kan modifieras i samband med de ändringarna som sker i dess användningsbehov utefter tid och rum.

- **Europas 13: Den anpassningsbara staden 2**

Nu ska anpassning av staden vara både till behovet av en hållbarutveckling samt anpassning inom ramen för en ekonomisk kris som majoriteten av de europeiska städerna för närvarande genomgår.

Det finns tre begrepp som används som struktur för denna övergripande tema:

- Elasticitet som en utmaning: att kunna hitta igen identiteten i stadens strukturer och i dem är verksamma delarna.
- Social anpassningsförmåga som ett mål: att förena den inre delen i dessa strukturer med det framväxande området eller stadsdelen.
- Ekonomi som metod: att hantera stadsomvandlingar i olika sammanhang av aktörer och medel, men med så begränsade resurser som möjligt.

Jämförelse mellan Europas 7 och Europas11

Europa 7 och 11 väljs för jämförelsen då dessa skiljer sig tillräckligt i tid och tävlings-tema. En ytterligare orsak var att det fanns bra om material tillgänglig om dessa vilket gjorde studier och analysen möjlig.

Europa 7

Bakgrund

Sverige började sin deltagande i Europa 2, 3 och 4. Däremot inte i Europa 5. Därmed gjorde Sverige ett återinträde på det europeiska arkitekturplanet vid deltagande av Europa 6 och 7 där vi deltog med tre tomter i varje tävling. För Europa 7 valdes tomterna Gårdsten utanför Göteborg, Ringstorp i Helsingborg samt Viaduktområdet i Kristianstad. (Lander, P. 2013).

Europa 7 påbörjade 2003 och avslutades 2004. Totalt deltog 19 länder där 2508 förslag lämnades in för de 68 tomterna. 111 lag av 3740 registrerade sig för de tre svenska tomterna och sammanlagt 68 förslag lämnades in. På de tre svenska tomterna delades två förstapriser och fyra andrapriser ut.

Tema

Här nämns för första gången begreppet Hållbara städer. Temat för Europa 7 går ut på att lösa

problemet med den utspridda staden som upplevs alltmer splittrad och obalanserad. Detta gäller allt från stadens gestaltning och arkitektur till stadens identitet och själ. Det som European 7 syftar på är att hitta de möjligheter som finns i en plats där omorganisation och återupplivning av den traditionella planeringen kan vara en lösning. Här föreslås behandla frågan om hur vi kan förvandla den utspridda staden till en hållbar stad med dess grunder i de nya sociala, kulturella, ekonomiska och ekologiska krav som är under ständig utveckling.

Ett av vinnande förslagen i svensk tomt

Göteborg – Gårdsten

Tävlingsområdet ligger intill förorten Gårdsten, cirka 15 km från Göteborgs centrum. Det nås indirekt genom kollektiv spårväg i kombination med busstrafiken. Platsen kännetecknas av den branta skogen och grova steniga sluttningen. Området hade sanerats vilket möjliggjorde byggnation av nya bostäder med söderut terrasser. Ett projekt med låg bebyggelse i form av radhus hade nyligen formulerats och var avsedd att genomföras norr om platsen. Detta för att ge ett bredare utbud av attraktiva bostadstyper inom området. (European 7, Estonia and Sweden - Jury rapport).

De främsta målen i projektet formuleras av kommunen i tre steg (European 7, Estonia and Sweden – Jury rapport):

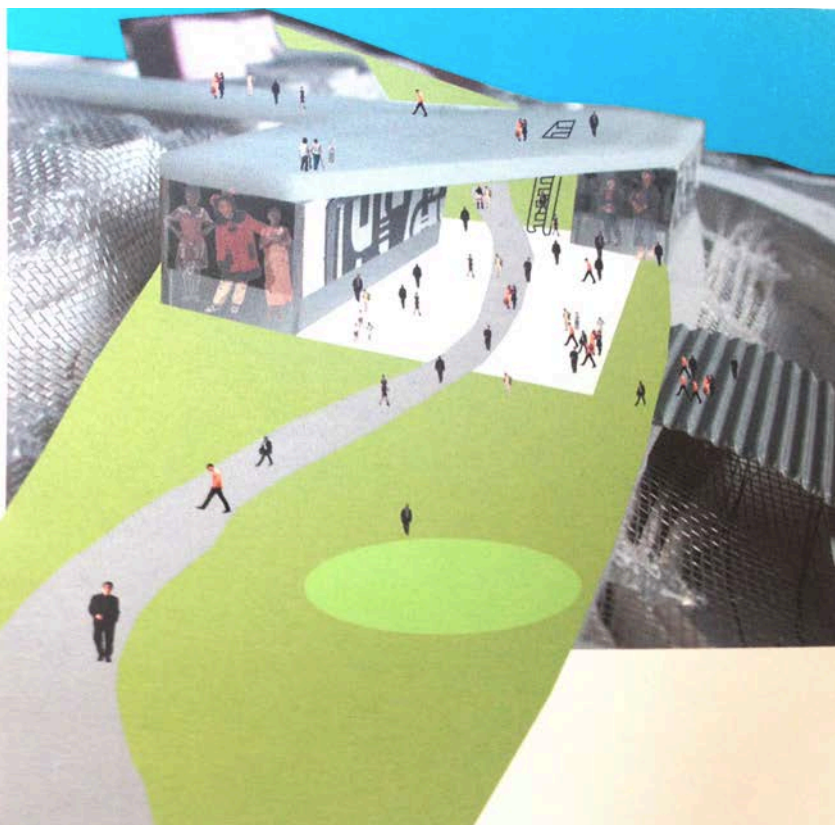
1. Att utforma ett förslag till Vårdcentralens kontorsbyggnad med sjukvård, idrotts- och fritidsanläggningar.
2. Att offentliggöra ingången till bostadsområdet i kombination med förslag på nya alternativa bostäder samt lösning på ny busshållplats med terminalanläggning.
3. Att skapa ett tydligt promenadstråk för att länka de befintliga byggda strukturerna i norr med den södra naturlandskap över stora motorvägen. Syftet med detta är att knyta ihop de isolerade urbaniserade ö strukturer i denna del av staden.

Den förväntade effekten av dessa kombinerade åtgärder är att ge området möjlighet att förbättra den lokala identiteten och främja respekt och erkännande för Gårdsten som en viktig del av Göteborgs stad som helhet.

Första pris tilldelades WE835 av Joakim Lyth samt Göteborg Associates: Mikael Frej och Anders Olausson. Priset tilldelades denna lösning för det subtila, mogna och fantasifulla analys med stor insikt till lokala förhållanden som leder fram till en övertygande och öppen designlösning vilket tyder på en rimlig nivå av ingripande som en stimulerande utgångspunkt för ytterligare diskussion. Förslaget har benägenhet att göra stor effekt med minimala medel och arbetar med definitionen av landskapet som förbinder området från centrum, genom det föreslagna bostadsområdet. Avslutningsvis inträder en offentlig multifunktionell kulturcentrum som ska vara öppen till sent på natten och har i syfte att skapa ett landmärke i Gårdsten.

Figur 1: Europan 7 – Det vinnande förslaget i Göteborg, Gårdsten

Figur 2: Europan 7 – Det vinnande förslaget i Göteborg, Gårdsten

Europan 11

Bakgrund

Fyra deltagande tomter i Malmö, Nynäshamn, Norrköping och Simrishamn. Målet med tävlingen var att planera med fokus på hållbarhet samt skapande av förutsättningar för utveckling av mänsklig kompetens i miljöfrågor.

Tema

Att tänka hållbart har nu blivit en strategisk faktor, eftersom det kan förbättra de ekonomiska, sociala och kulturella attraktionerna av en region, stad eller tätort. En hållbar stadsdel är även en plats som präglas av identitet och karaktär.

Som en allmän regel som Europan 11 hade i grund var att försöka uppnå större självständighet, i både mat och energi. Viljan att utveckla samhällsliga lösningar i syfte att uppmuntra varje medborgare att anta en eko - ansvarig livsstil. Denna geopolitiska oro måste återspeglas i utformningen av stadsrummet i den urbana och arkitektoniska skalan.

Ett av vinnande förslagen i svensk tomt

Norrköping

Ett stort och strategiskt område i södra Norrköping, i utkanten av stadens centrum. Det finns flera identifierbara karaktärer som avgränsar platsen. Ett bostadsområde beläget i hjärtat av området, med en välfungerande centrum. En stor, men inte alltför upptagen, väg uppdelar platsen. Alla projekt har delvis haft i mål att förbättra denna väg och arbeta bort uppdelningen som den medför. I öster av området, intill en stor sjukhusområde, ligger en stor rekreativ område med enastående natur. (Europanic, 2012).

Juryn berättar att arbetet som de undra arkitekterna gjorde var fascinerande och att lösningarna visar på att grupperna har arbetat kritiskt och konstruktivt med konsekvenserna av modernistisk planering. Det vinnande förslaget, av DX123 X, Ebba Hallin och Pelle Backman, utmärker sig i de djupa frågor som ställs och som juryn själv inte hade något omedelbart svar på, men fann mycket givande. (Europanic, 2012).

Det vinnande förslaget var mest provocerande och sofistikerad av alla andra. Förslaget lyfte upp politiska, etiska och arkitektoniska frågor samtidigt som den erbjöd en rimlig planeringsstrategi och förslag av verklig förmåga i landskapsplanering. (Samuelsson B. 2013). Projektet ansågs viktig inom ramen i Europan då den främjar nytänkande och integrerar den mänskliga behoven i utvecklingsarbetet vilket påverkade resultatet.

Figur 3: European 11 – Det vinnande förslaget i Norrköping

Figur 4: European 11 – Det vinnande förslaget i Norrköping

Figur 5: European 11 – Det vinnande förslaget i Norrköping

Jämförelse mellan Europan 7 och Europan 11

Här följer en fördjupad och sammanfattad jämförelse av de två tävlingar, Europan 7 och Europan 11, utförda i Sverige. jämförelsen har i syfte att beskriva de mål som tävlingarna hade i samband med tidsproblematik samt lyfter upp några synpunkter om vilka ämnen som de tävlande valde att prioritera i sina förslag.

Tabell 1: Jämförelse mellan Europan 7 och Europan11

Europan 7	Europan 11
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Att lösa problemet med den utspridda staden som upplevs alltmer splittrad och karaktärlös. ▪ Första gången som begreppet <i>hållbara städer</i> tas upp ▪ Att hitta möjligheten som finns i en plats och utnyttja de resurser för att omvandla den utspridda staden till en hållbar stad med stark identitet och själ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hållbarhet som en strategisk faktor i planeringen ▪ Tydliga miljömål och stor vilja att försöka uppnå större självständighet, i både mat och energi.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ett försök att omvandla förorten Gårdsten i Göteborg till en hållbar stadsdel. ▪ Att förbättra den lokala identiteten och främja respekt och erkännande för Gårdsten	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ett försök att bygga ihop ett område, belägen i utkanten av stadens centrum, som uppdelas av en väg ▪ Hänsyn tas till rekreationsområdet i närheten
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Det vinnande förslaget erbjuder stora förändringar med minimala medel ▪ Förslaget förstärks med ett multifunktionellt kulturcentrum som gestaltas i syfte att skapa landmärke i Gårdsten ▪ Beskrivning i text dominerar. Bilderna är inte på samma nivå som Europan 11	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lyfter fram flera frågor, politiska, etniska och arkitektoniska. ▪ Erbjuder en rimlig planeringsstrategi och förslag som kan förverkligas ▪ Främjar nytänkande och integrerar den mänskliga faktorn i lösningen ▪ Bildmaterial och bildanalys med hög nivå

Resultat

European är en internationell tävling för arkitekter under 40 år och anses vara en av världens största arkitekttävlingar med cirka 2000 tävlande i 17 europeiska länder. European Sverige drivs genom Unit Arkitektur AB på uppdrag av Sveriges Arkitekter. (Förening för samhällsplanering, 2012).

En av anledningarna till att tävlingen European har fått ett stort värde är att den täcker behoven för nya- och nyfikenhetsväckande idéer som har i syfte att sticka ut och tänka utanför ramarna. Samhället har visat sig vara i stort behov av planeringsidéer som är flexibla över tid och anpassar sig till framtida förändringar. Detta på grund av exploateringen och förändringen som ständigt sker i bland annat storstäderna. Eftersom tävlingen sker på en europeisk nivå ger European specifika lösningar till de deltagande städerna då särskilda stadsbyggnadsproblem belyses på internationellt plan. Tävlingar har även i mål, förutom de resultat som fås fram, att främja kunskapsutbyte och möjlighet till internationella kontakter som kan vara till stor hjälp till framtida projekt även utanför tävlingen. (Samuelsson, B. 2011).

Tävlingen är riktad mot unga arkitekter för att ge oetablerade arkitekter och arkitektbolag en chans att komma in i branschen. European huvudsyfte är att söka nya idéer inom stadsbyggande och arkitektur och därmed ger unga arkitekter möjligheter till uppdrag och en chans att lansera sina idéer på ett internationellt plan. Meningen är att få in så mycket nytänkande och kreativitet i lösningarna av uppdragen. De arkitekter som deltar i tävlingen är medvetna om vilka kriterier som gäller, bland annat att vara både skapande och funktionell i sin lösning. Många av de arkitekter som fick chans att presentera sina idéer genom European har senare också kunnat etablera sig med egen verksamhet. (Samuelsson, B. 2011).

I och med att tävlingen är återkommande och genom de väl dokumenterade resultaten erbjuds möjligheten att jämföra inriktning och tendenser över tid och plats. Materialet från tävlingsresultaten utgör en unik sammanställning av stadsutveckling och arkitektur genom åren och kan därför fungera som ett underlag för forskning och utveckling inom dessa områden. Sammanställningen fungerar även som en utvecklings-mall för de deltagande länderna där arrangören kan följa utvecklingen i en stad/ land samt göra en jämförelse med hur långt resten av de europeiska städerna har kommit i en viss fråga. Detta möjliggör spridning av erfarenhet och kunskap som behövs för att lösa de problemen som kan uppstå i olika ställen under olika tider. Ett exempel kan vara behovet att återanpassa staden i samband med exploateringen. Detta är ett problem som uppstår i de flesta storstäder, men som inte behöver uppstå samtidigt. Därmed kan man utnyttja och lära sig av de lösningar och erfarenhet som erbjuds av tävlingsförslagen och utnyttja i olika sammanhang.

Slutsats

Materialet från European tävlingarna 1 – 13 beskriver läget av allt från arkitektur till samhällsbehoven i de europeiska länderna samt i Europa i stort. Tävligen tenderar att integrera de pågående problemen i uppdragen och syftar till att få fram lösningar som grundar sig på nytänkande och kreativitet. Analysen ovan visar de intresseområden som varit aktuella i Europa under de senaste 25 åren. Det finns tydlig koppling mellan ämnena som presenteras av European tävlingarna och de problem som de deltagande länderna har haft under åren. Några av dessa problem som har haft direktkoppling till tävlingsuppdragen är miljö- och ekonomikrisen.

- European 1, 2, 3, & 4: Återanpassning av urbana städer
- European 5, 6 & 7: Lösning till de negativa påföljder av urbanitet
- European 8, 9 & 10: Integrera andra kompetenser - Offentliga och privata utrymmen
- European 11: Miljömål
- European 12 & 13: Anpassningsförmågan hos en plats/byggnad

Figur 6: Uppdelning av tendenser för tävlings uppdrag över tid

Den slutsats vi kan dra utifrån analysen och figuren ovan är tre tydliga trender som kopplar

ihop tävlingarna med tid och plats. För det första visar genomgången att tävlingsuppdragen har haft staden i fokus. Därmed speglar tävlingsuppdragen den pågående urbaniseringen och dem problem för tidsmiljön. För det andra behandlas relationen mellan det offentliga och det privata. Avregleringarna under 1980-talet med en allt tydligare marknadsstyrning av stadsbyggnad har sett upphov vilket märks tydligt i tävlingsuppdragen. Tredje trenden behandlar miljömål och hållbar gestaltning i större utsträckning. Hållbarhet setts i fokus och ställs som krav i tävlingarna.

Europas har genom alla år varit till stor hjälp gällande utvecklingen av våra samhällen och därmed städer. Ett gott exempel är Europa 12 som öppnade upp för att landskapsarkitekter och planeringsarkitekter kunde bilda team och delta i tävlingen vilket visar på en rörelse mot en mer planeringsinriktad synsätt som gärna inkluderar flera olika kompetenser för att uppnå bästa möjliga resultat. Det har blivit allt vanligare att samarbete med olika aktörer inom byggbranschen och detta är under ständig utveckling då samarbetet har visat sig ha stora fördelar

En slutsats som dras i samband med jämförelsen av Europa 7 och 11 är att den hållbara aspekten blev alltför mer självklar och aktuell i Europa 11. Begreppen hållbarhet nämns första gången i Europa under Europa 7. Arkitekten i Europa 11 verkan även mer kreativ och väljer att tänka utanför ramarna och ta utmaningen att lyfta upp andra frågor än bara arkitektoniska, bland annat politiska och etniska. Den mänskliga faktorn integreras i större utsträckning i den senare Europa och miljökraven är alltmer tydliga. Natur-, rekreations- och reservatområden utgör i Europa 11 en del av uppdraget och situationen i området.

Referens- och litteraturlista

Böcker

- Torsvall J., Editor C., Kraft P., Mattsson H., Wingquist E., Johansson A. 2012. *Europanic, European Sverige – Tusen nya idéer för våra städer*. Stockholm: Sveriges Arkitekter.

Websidor/ Internetkällor

- European Sweden. 2014.
<http://european.se> (Hämtad 2014-04-16).
- Fakta European 1 – 12. 2014.
<http://www.european-europe.eu/en/sessions-info/> (Hämtad 2014-04-20).
- Samuelsson, B. 2011. *European – europeisk tävling för arkitekter under 40 år*.
<http://www.arkitekt.se/european> (Hämtad 2014-05-20).
- Lander, P. 2013. *Tidigare European tävlingar*.
<http://www.arkitekt.se/s5865> (Hämtad 2014-05-22).
- European 7, Estonia and Sweden – Jury rapport.
http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CC8QFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.arkitekt.se%2Fs9641%2Ff1394%2Fjury_report_e7.pdf&ei=K8OEU__dFKSA4gSc1IGIBA&usg=AFQjCNFJfCqfnINHCPDaE_AA_xOv8RV0g&bvm=bv.67720277,d.bGE (Hämtad 2014-05-26)